

Hana Skočková

Most Josefa Straky v Mělníku - jediný most na světě pojmenovaný po veslaři

My, genealogií posedlí, kteří jsme chodívali bádát do SOA Praha ještě v původní budově na Karlově, si všichni dobře pamatujeme štíhlou šedovlasou dámu, paní Sylvii Strakovou. Vždy byla ochotná nám přečíst nerozluštitelné zápisy, nás mladší zahanbovala svou úžasnou pamětí a nepřebornými vědomostmi o významných lidech 19. století a jejich vzájemných vztazích. Považuji si za čest, že jsme se spřátelily, na rozdíl od ostatních nás spojovala i další velká láska - veslování. Obě jsme ve své době úspěšně závodily a věděla jsem, že její manžel byl nejlepším československým veslařem mezi lety 1924 - 1948.

Josef Straka, člen Klubu veslařů Mělnických (KVM) byl soupeř i kamarád mého otce JUDr. Vladimíra Kozlíka, člena pražského Českého veslařského klubu (ČVK).

Paní Sylvie Straková vypracovala podrobný rodokmen Straků, který sahá až do začátku 17. století. Její manžel byl příslušníkem IX. generace rodu, sídlícího po staletí ve Starých Hradech a sousední Libáni na Jičínsku. Prvním doloženým předkem byl **Václav Straka (generace I.)**, krčmář, narozený kolem r. 1607, který jako osmdesátiletý zemřel 22. dubna 1687 ve Starých Hradech. S manželkou Dorotou měl pět dětí. Jejich potomci pak byli usedlí skoro 300 let na původním gruntu ve Starých Hradech č. 4 (po přečíslování v roce 1805 č. 6) a v hospodě zvané „Na rychtě“ v č. 16 (později č. 19).

Václavův syn **Jan Straka** († 11. 4. 1720, **gen. II.**) byl řezníkem a krčmářem ve Starých Hradech. S manželkou Magdalenou měl jedenáct dětí, z nichž většina se dožila dospělosti. Jejich devátým dítětem byl **Václav Straka** (*7. 8. 1711, † 12. 8. 1767, **gen. III.**), který podědil otcovo řeznické řemeslo i krčmu. Dne 24. února 1737 se oženil s Evou Kateřinou (*24. 12. 1716, † 25. 3. 1752), dcerou Václava Skočdopole, kantora a primase libáňského a jeho ženy Barbory. Narodilo se jim 8 dětí. Sedmý v pořadí, syn **Václav Straka** (*11. 1. 1750, † 23. 2. 1820, **gen. IV.**) pokračoval v rodinné tradici, byl šenkýřem i rychtářem ve Starých Hradech. Jako vdovec se oženil 29. června 1775 s Františkou Škvařilovou (*22. 6. 1755, † 18. 8. 1789), dcerou Václava Škvařila, řezníka z Libáně. Narodilo se jim 9 dětí. Když mu i druhá žena zemřela, oženil se 29. září 1789 s Barborou (*10. 8. 1764, † 13. 1. 1804), dcerou Jana Kociána z Kopidlna. Měl s ní další dvě děti.

Nejstarší syn Václava Straky a jeho druhé manželky Františky r. Škvařilové podědil po otci nejen křestní jméno **Václav** (*3. 6. 1776, † 24. 1. 1852, **gen. V.**), ale i povolání šenkýře ve Starých Hradech č. 16 > 19. Vzal si Kateřinu Mařanovou (*30. 11. 1777, † 15. 11. 1835), dceru Karla Mařana, pekaře a jeho ženy Kateřiny z Libáně č. 82. Z jejich čtyř synů se dožili dospělosti jen dva. Mladší Josef Straka (*23. 12. 1806, † 30. 1. 1880, **gen. VI.**) podědil rodný grunt i hospodu ve Starých Hradech.

Starší syn **Václav Straka** (*16. 6. 1804, † 24. 9. 1879, **gen. VI.**) se stal zakladatelem dynastie mydlářů. Vyučil se řemeslu u Václava Říhy v Libáni, kde se také v roce 1824 usadil. Pocházela odtud i jeho manželka

Barbora Šafránková (*28. 5. 1807, † 2. 10. 1868), dcera místního krupaře Josefa Šafránka a Barbory r. Láskové. Brali se 20. května 1828, z manželství se narodilo devět dětí. Václav Straka zemřel ve věku 75 let u dcery v Chlumci nad Cidlinou, kde byl i pochován.

Zatímco nejstarší z jeho synů Václav (*9. 5. 1829, † 1900) se stal učitelem, František (*18. 12. 1833) pekařem a Ferdinand (*15. 12. 1844, † 1926) přednostou stanice, v mydlářském řemesle pokračoval druhorozený syn **Josef Straka** (*6. 10. 1831, † 11. 6. 1911, **gen. VII.**). Vyučil se u otce v Libáni, pak odešel na zkušenou do světa na vandr. Pracoval ve Štýrsku, Vídní, Liberci, Praze, nakonec na Mělníce u mydlářů Celestýna Högra a Ponce. Obohacen mnoha zkušenostmi převzal po svém otci podnik v Libáni v roce 1854. O dva roky později 10. září 1856 se oženil v Mělníce s Marií Janovskou (*20. 9. 1837, † 19. 9. 1921). Byla dcerou Matěje Janovského, řezníka a hospodského na Mělníce č. 48/2 a Marie Válové rozené Váchové z Hořína č. 25. V Libáni č. 92 se jim narodilo sedm dětí, tři z nich tam i zemřely. Po 22 letech si Josef Straka pronajal větší Högrovu mydlárnu v Mělníku. Poslední dcera se jim narodila v Mělníku, ale záhy umřela.

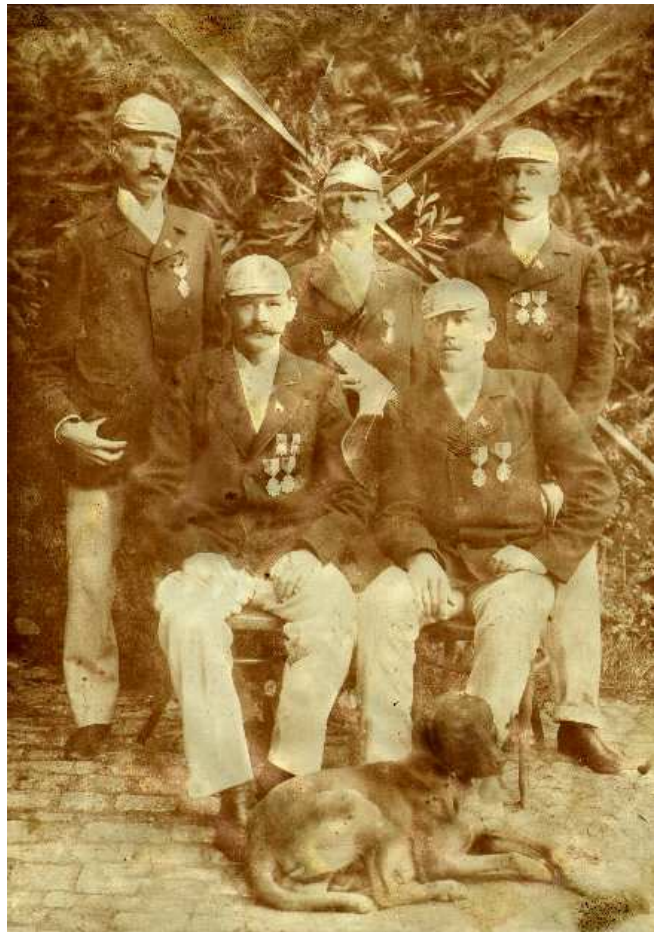
Nejmladší ze čtyř přeživších potomků **Bohumil Straka** (*31. 3. 1870, † 19. 4. 1944, **gen. VIII.**) pokračoval v mydlářském řemesle, zatímco jeho bratr Josef (*10. 6. 1863, † 5. 4. 1951) se stal inspektozem Státních drah v Mnichově Hradišti. Bohumil se vyučil u svého otce v Mělníku. Jako tovaryš působil v Praze - Nuslích v Holoubkově továrně a pak v Bavorsku. Dne 19. září 1901 se oženil s Marií Magdalenou Slezákovou (*17. 8. 1881, † 22. 5. 1926), osiřelou dcerou po Václavu Slezákovi, řezníkovi a hostinském z Dolních Bečkovic a Barboře roz. Houdkové. Podporovala manžela v jeho aktivitách, zanedlouho se stal majitelem mydlárny, kterou i zmodernizoval.

V mělnickém domě č. 52/2 souso-dícím s věží se jim narodily tři děti:

Starší syn **Bohumil** (*3. 8. 1902, † 19. 2. 1968, **gen. IX.**) vystudoval chemii na pražském Vysokém učení technickém. Po praxi v laboratoři firmy Schicht v Ústí nad Labem nastoupil v rodinném podniku. Oženil se s Marií Straškovou (*5. 5. 1906, † 21. 1. 1993), měli dva syny.

Pozdější olympionik **Josef Straka** (*14. 7. 1904, † 29. 6. 1976) po absolvování Veřejné obchodní školy se vyučil u svého otce mydlářem, praktikoval v továrnách na mýdlo v Nymburku i v Praze. V roce 1930 se otec Bohumil vzdal vedení podniku, který přešel do rukou obou synů pod firmou Bratří Strakové. Josef se oženil dne 18. července 1947 v Clam-Gallasově paláci v Praze se Sylvíí Daňkovou, dcerou majora ČSA Norberta Daňka a Anežky roz. Hejdové.

Nejmladší **Marie** (*28. 10. 1907, † 15. 12. 1986) se provdala 21. září 1929 za Antonína Jelínka (*11. 5. 1899, † 11. 5. 1991), účetního adjunkta Zemského finančního ředitelství v Praze, s nímž měla dvě děti. Otec rodiny Bohumil Straka starší (1870 - 1944) byl první z rodiny, kdo zasedl za veslo už kolem roku 1890. Ke svému sportu přivedl syna Bohumila, pak i Josefa, který byl dlouho slabý a útlý, což se později rychle změnilo. Jak nás informuje kuriózní program Primátorských osmiveslic z roku 1942, je u jména J. Straka v posádce Klubu Veslařů Mělnických udána výška 181 cm, 81 kg.

Fotografie veslařů KVM byla pořizena okolo roku 1890.

Stojící zleva: Erben, Ratzel, L. Dyk z rodiny básníka V. Dyka.

Nalevo sedí Bohumil Straka (1870 - 1944) a vedle něho je Dr. Novák.

Josef Straka od r. 1924, kdy poprvé zvítězil na skifu v prestižním Jarním skulerském závodu Rösslera-Ořovského a roku 1925 si vítězství zopakoval a stal se i mistrem republiky, sbíral medaile v různých veslařských disciplínách od skifu až po osmu nejen v Československu, ale i v zahraničí. Sedmáctkrát získal titul mistra republiky, z toho 8 x na párových lodích, 9 x na nepárových. Devětkrát se účastnil Mistrovství Evropy, kde r. 1925 na dvojskifu s Juliem Gerhartem z ČVK získal bronzovou medaili, na skifu byl v roce 1927 třetí, v r. 1929 získal stříbrnou medaili a roku 1932 jím vedená čtyřka složená z mělnických veslařů byla třetí. Dvakrát se účastnil Olympijských her. V Amsterdamu 1928 dojel na skifu pátý, z berlínské olympiády 1936, kde startoval s Vladimírem Vainou na dvojskifu, nepostoupili z opravné jízdy a pro nepřátelské ovzduší rychle odjeli.

Strakova fotografie s trofejemi, pořázená r. 1925.

Ještě ve 42 letech jako veslovod dovedl mělnickou osmu k mistrovskému titulu v roce 1946 za mimořádně těžkých okolností, protože mělnická loděnice i lodě byly zničeny při náletu v květnu 1945. Nejenže všechno zařizoval a sháněl, ale musel i závodit, protože klub měl jen osm závodníků do osmy. V den, kdy se mu narodil syn Josef, tedy 4. června 1948, ještě naposledy startoval v prestižním závodě Primátorských osmiveslic, kde Klub Veslařů Mělnických pod jeho vedením zvítězil i v letech 1927, 1933 a 1937.

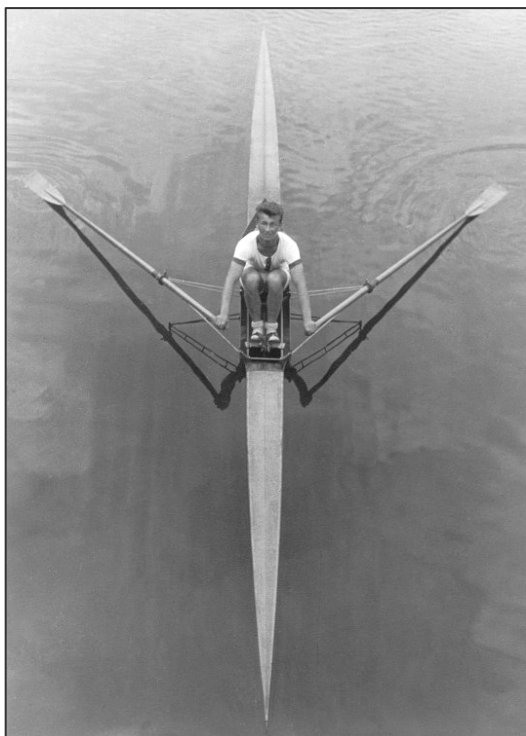
Mělničtí veslaři byli ve své době i zdatnými novátory. Ze vzpomínek mého otce na veslování:

Když jsem začínal v r. 1933, veslovalo se ortodoxním tzv. oxfordským stylem. V roce 1937 mělnický předseda Dr. O. John přeložil z angličtiny Metodu veslování od cambridgeského Fairberna a začali trénovat nový styl. My jsme se rozhodli, že ho taky převezmeme a tak jsme se domluvili a asi třikrát společně trénovali na osmách. Dělali jsme to tak, že osmu štrokoval Mělničák, za ním ČVK a tak jsme byli prostrídání. Mělnickou osmu (mistrovskou) štrokoval Pepík Straka, já za ním byl na sedmě.*

V suterénu rodinného podniku, kde se vyrábělo „Strakovo mýdlo“, nechal Josef Straka zřídit první veslařský bazén na našem území pro zimní trénink mělnických závodníků. V současnosti byl zrekonstruován a je přístupný veřejnosti. Krutou tečku za působením Josefa Straky v Mělníku udělal komunistický režim 5. ledna 1949. Spolu s bratrem Ing. Bohumilem Strakou byl zatčen a uvězněn, byl jim zabaven všechn majetek a jejich rodiny vyhnány z domovů. Jeho manželka se synkem našla útočiště u rodičů v Litoměřicích.

Josef Straka byl odsouzen na jeden a půl roku; s bratrem Bohumilem se setkali v Jáchymově na těžbě uranu. Po propuštění mu byla dovolena jen těžká manuální práce v dolech, zemědělství či stavebnictví. Do Mělníka se už nevrátil, ale k milovanému sportu ano. Od roku 1951 trénoval veslaře v Litoměřicích. Důchodu se nedožil, až do smrti ve dvaasedmdesáti letech rozvážel uhlí.

I přes 40 let vynuceného mlčení se však na Josefa Straku nezapomnělo. Při příležitosti 100. výročí jeho narození byla v červenci 2004 na dům v Mělníku č. 52/2 osazena pamětní deska. Dne 3. listopadu 2012 byl po něm pojmenován ocelový most z r. 1888, pod nímž denně projíždějí mělničtí veslaři. A právě z tohoto mostu byla pořázena jeho fotografie na skifu, zařazená na následující stránce. O tři týdny později, přesněji 25. listopadu 2012, Josef Straka obdržel in memoriam Zlatý řád města Mělníka.

Ve veslařské tradici pokračovali i oba potomci. Zatímco dcera Sylvie (*1951), výtvarnice, opustila skif velmi brzy, syn Josef Straka ml. (*1948) pokračoval úspěšně v otcově tradici. Účastnil se OH 1972 v Mnichově, kde dojel na dvojskifu s V. Lacinou šestý, o čtyři roky později v Montrealu s Laholíkem skončili na 10. místě, jejich čtyřka se umístila sedmá, když vyhrála malé finále.

Josef Straka ml. se stal desetkrát mistrem republiky, 3 x se účastnil Mistrovství Evropy, dvakrát Mistrovství světa - v roce 1975 se na dvojskifu s Lacinou umístili na čtvrtém místě. V posádce vítězné osmy Dukly Praha v prestižních pražských Primátorkách vesloval v letech 1971, 1972, 1976 a 1978.

Poetický popis průběhu olympijského závodu, jak jej napsal Emory Clark, člen vítězné americké osmy na OH v Tokiu 1964 by se Josefu Strakovi jistě líbil:

V prvních pěti stech metrech je vaše mysl zmatená startem, šesti kormidelníky ječícími v šesti jazycích, faktem, že toto je olympiáda, že veslujete za Boha, za svou zemi, za svou dívku, za svou matku a za spolužáky.

V druhé pětistovce jste vymetli všechno zbytečné ze svého vědomí a srostli jste se svou lodí, devět mužů se společným cílem. Bolest se začíná právě vkrádat do vašich paží a nohou a také do vaší mysli, protože víte, že vám zbývá ještě tisíc metrů a nedovedete si představit, jak to dokážete.

V třetí pětistovce se vesmír zúžil jen na vás a vašeho partnera) před vámi, muže, s kterým jste trénovali tolik stovek mil a nacházíte bezpečí v jeho širokých zádech, půjčujete si jeho sílu, jak se snažíte držet s ním tempo a to je to jediné, co má teď smysl.*

Pak posledních pět set metrů jste sami na celém světě, se svou bolestí, nohama, které odmítají pracovat, bez dechu, máte pocit, že cíl nikdy nepřijde. I když jste rozhodnutí toho nechat, táhnete veslem až do posledního záběru. Na vítězství vůbec nemyslíte. Zas jednou v životě ze sebe zkrátka vydáte všechno!

Na závěr patří poděkování paní Sylvii Strakové a paní Sylvii Kroupové za poskytnutí rodinných fotografií a rodokmenu. Přílohou článku je rodový strom Straků.

V Praze, 14. ledna 2013, H. S.

* Řeč je o veslovodovi (štrokovi), podle kterého vesluje posádka, což býval vždy Josef Straka.

Rod Straků ze Starých Hradů (pův. vsi Stará)

